

DESET KROKŮ K ÚSPĚŠNÉ PODPOŘE PLÁNOVÁNÍ RODIČOVSTVÍ U OSOB S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM

Příručka pro organizace poskytující služby lidem s mentálním postižením.

Deset kroků k úspěšné podpoře plánování rodičovství u osob
s mentálním postižením:
Příručka pro organizace poskytující služby lidem s mentálním postižením.

Autorky:

Mgr. Bc. Jana Bernoldová, Ph.D.
bernoldovajana@seznam.cz

Prof. Doc. Ph.Dr. Mgr. Iva Strnadová, Ph.D.
Professor in Special Education and Disability Studies
UNSW Sydney, School of Education
Disability Innovation Institute at UNSW (DIIU)
i.strnadova@unsw.edu.au

Foto na obal:
Jiří Seman

Podpořeno:
Vzdělávací nadace Jana Husa

Navrhovaná citace:

Bernoldová, J., & Strnadová, I. (2021). Deset kroků k úspěšné podpoře plánování rodičovství u osob s mentálním postižením: Příručka pro organizace poskytující služby lidem s mentálním postižením. Nebuď na nule, Praha.

S touhou po dětech se mezi lidmi s mentálním postižením můžeme setkat kdekoliv. Pracovníci ji mohou odhalit buď přímo ve vyjádřeních klienta: „Chtěla bych miminko.“ „Chceme být skutečná a úplná rodina, tak jako moje sestra má svou rodinu.“ a nebo nepřímo v projevech svých klientů, když například nosí panenky, dívají se do kočárků nebo se rozněžňují u dětského zboží v obchodě. Šance, že se při podpoře osob s mentálním postižením setkáme s tématem řešení touhy po dětech, je poměrně vysoká.

1. Postupujte podle plánu organizace

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM?

Téma rodičovství osob s mentálním postižením je stejné tabu jako téma jejich sexuality.

Prodiskutujte stanovisko Vaší organizace. Sepište si postup, jak k rodičovství klientů přistupovat.

I v organizaci, která nemůže poskytovat přímou podporu rodičovské role, může dojít k řešení touhy klientů po dětech, či nechtěnému otěhotnění klientů. Přemýšlejte, jaké problémy souvisí s plánováním těhotenství a rodičovstvím klientů ve vaší organizaci? Vytvořte si síť odborníků, kteří Vám poradí a podpoří Vás v práci s klienty.

Budte připraveni.

2. Plánujte včas

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM?

Dospívající a mladí lidé s mentálním postižením oproti svým vrstevníkům častěji otěhotní neplánovaně.

Věnujte pozornost sexuální výchově a osvětě svých klientů a podpořte jejich rodiče, aby vedli se svými dětmi diskuse věnované tématu partnerských vztahů a rodičovství od útlého dětství.

3. Začněte u sebe

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM?

Mnoho odborníků má k rodičovství osob s mentálním postižením předsudky, které ovlivňují způsob, jakým klientům poskytují podporu.

Než začnete s klienty otevírat jejich touhu po dětech, proveďte reflexi svých postojů k tématu rodičovství klientů. Jaké jsou vaše hodnoty, standardy? Jak reagujete na klientovu touhu po dítěti?

4. Pomozte klientovi najít podporu v rozhodování

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM?

Lidem s mentálním postižením se dostává nedostatečná podpora při řešení jejich rodičovské role.

Zatímco někteří pracovníci se cítí být poctěni přáním klienta podporovat jej při rozhodování v tak osobní otázce, jiní nechtějí být do tohoto rozhodování zahrnuti. Ptejte se sami sebe, zda jste ten pravý člověk pro podporu v rozhodování.

Má ve vás klient důvěru? Neovlivňují vás vlastní hodnoty? Umíte poskytnout relevantní informace k danému tématu?

5. Snažte se zůstat pozitivní

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM?

Odborníci mají často obavy o blaho dětí v péči rodičů s mentálním postižením a přistupují k tématu plánování jejich rodičovství s úzkostmi.

Nejdůležitější věc, kterou můžete udělat, když se u klientů s mentálním postižením objeví touha po dětech, je nabídnout prostor pro její zkoumání. To neznamena, že rodičovství schvalujeme či klienty povzbuzujeme. Ani to neznamena, že jsme proti rodičovství či klienty odrazujeme. Postoj otevřenosti k diskusi na toto téma nám umožňuje vytvořit prostor pro hledání významu touhy po dítěti bez našich interpretací a předsudků. Ptejte se klientů jaké mají potřeby, zkušenosti, představy? Poslouchejte!

6. Poskytněte srozumitelné informace

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM

Lidé s mentálním postižením nemají přístup k srozumitelným informacím týkajících se plánování jejich rodinného života.

Aby se mohl člověk s mentálním postižením (stejně jako kdokoli jiný) odpovědně rozhodnout, musí získat relevantní informace k danému rozhodnutí! Musí získat pravdivé informace o svých právech. Musí vědět jakou odpovědnost na sebe tímto přijme. Jaké schopnosti musí mít, aby zvládl péči o dítě. Jakou podporu bude potřebovat, zda a kde ji může získat.

7. Hledejte význam rodičovství

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM?

V rámci sexuální výchovy a osvěty se tématu rodičovství věnuje pozornost zejména v oblasti prevence těhotenství, diskuse o touze po dítěti se v rámci sexuální výchovy objevují výjimečně.

Pomozte klientovi prozkoumat jeho touhu po dítěti. Chce se klient skutečně stát rodičem nebo chce vyplnit jiné potřeby? Nechte klienta vyprávět o svém životě, o tom, co je pozitivní, naplňující a o tom co potřebuje, po čem touží. Jak vnímá rodičovství? Co ví o potřebách dítěte? Cítí se připraven? Co se musí ještě naučit?

8. Pracujte s rizikovými faktory

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM?

Rodičovství osob s mentálním postižením ovlivňuje mnoho faktorů: například sociální izolace, život v chudobě, zdraví, úroveň bydlení, kvalita partnerského vztahu.

Při plánování rodičovství s klientem sledujte jeho celkovou životní situaci. Jaký je jeho partnerský vztah? Jaké má zkušenosti s výchovou dětí? Kde a jak vyrůstal? Měl zkušenosti s týrající či zanedbávající péčí? Mapujte rizikové faktory a společně hledejte cestu k jejich omezení a posílení ochranných faktorů.

Pokud klient projevuje ve svých plánech přání stát se jednou rodičem, věnujte se tomuto tématu od počátku. Máte prostor a čas společně přemýšlet, co se musí klient ještě naučit. Co se v jeho životě má změnit, aby se jednou mohl stát rodičem.

Sestavte si plán.

9. Pracujte v týmu

CO NÁM ŘÍKÁ VÝZKUM?

Rodiče s mentálním postižením, kteří mají dobrou podpůrnou síť, jsou úspěšnější rodiče než ti, kteří tuto podporu nemají.

Pomozte klientovi sestavit okruh osob, se kterými může svou touhu po dětech konzultovat a kteří mu mohou být oporou při rozhodování. Tito lidé mohou přinášet nápady o rizikových faktorech a způsobu jejich snížení.

Klient může získat zkušenosti a informace o různých aspektech svého rozhodnutí a alternativách řešení. Zapojte rodinu, přátele, sociální pracovníky, lékaře – genetika, gynekologa, psychiatra...

10. Respektujte rozhodnutí!

A to i v případech, že je těhotenství příliš riskantní!

Podle čl. 23 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením č.10/2010 Sb. m. s. mají lidé s mentálním postižením právo na svobodné a zodpovědné rozhodování o počtu svých dětí a jejich věkovém odstupu.

Jinými slovy, nikdo z nás nemá právo klientům říkat: „Pro Vás to není, vy děti mít nemůžete. Nezvládnete to.“

www.nebudnanule.cz

Instagram

